Kockás Könyv

Dobókockás játékok,
melyek kerekebbé teszik a világot

A játékgyűjteményt összeállította:
Együttlátók Alapítvány

Kiadja:
Együttlátók Alapítvány

Budapest, 2025

A kockajátékokat összegyűjtötte és rendszerezte:
Pestalits Péter

A játékszabályokat kipróbálta és szükség szerint újragondolta:
Pestalits Péter,
Kovács Lívia,
Edelényiné Sebestyén Nóra,
Mayer Mónika és az
Együttlátók Alapítvány játékklubja tagjai

Korrektúra:
Kovács Lívia,
Borbély Lajosné

Síkírásos kiadványt nyomtatta:
Kucsák Könyvkötészet és Nyomda
Felelős vezető: Kucsák Gábor 2600 Vác, Dózsa György út 75.
Tel.: 06-27-503-940
Web: www. kucsaknyomda.hu

A könyv Braille-írásban is megrendelhető.

ISBN:
978-615-02-5121-9

Elérhetőségek:

Postacím:
1143 Budapest,
Gizella út 59. földszint 2.

E-mail:
info@egyuttlatok.hu

Honlap:
www.egyuttlatok.hu

Bevezetés

A kockázás hosszú-hosszú múltra visszatekintő játékfajta, mely egyszerűségénél fogva rendkívül közkedvelt. A kocka oldalain egytől hatig terjedő pontszámokat találunk úgy, hogy bármelyik oldalt és a vele szemben lévő oldalt vesszük is, azok összege mindig hét.

Egy kockával történő játék során azonos esélyünk van arra, hogy bármelyik számot kidobjuk. Ezért sokan szívesen játszanak két vagy több kockával, így bizonyos pontösszegek kidobásának esélye megnő, és ez változatosabb, izgalmasabb játékmódra ad lehetőséget.

A kockajátékokat az Együttlátók Alapítvány játékklubjában is sokan kedvelik. A látássérült emberek rendszerint domborpontos dobókockát használnak, melynek a síkból kiemelkedő pontjait tapintással könnyen felismerik.

Ez a dobókockás játékfüzet az Együttlátók Alapítvány ötödik éves születésnapja

apropóján önkéntes segítői gyűjtő munkájának köszönhetően jött létre. Ötven játékleírást tartalmaz. Ám a valóságban ennél több játékszabály is fellelhető benne, mivel számos játékszabálynak különböző variációival is megismerteti az Olvasót.

Fogadjátok ezt a játékgyűjteményt születésnapi ajándékképpen, hiszen az Együttlátók Alapítvány 2025. május 7-én ünnepli ötödik születésnapját.

Történelmi ismertető

"Alea iacta est! - A kocka el van vetve!" Ezt a szállóigét valószínűleg már te is hallottad. Ha lehet hinni az ókori feljegyzéseknek, Julius Caesartól származik. Ez a momentum tanúsítja, hogy az ókorban is közismert és népszerű játék volt a kockázás.

A megfeszített Jézus Krisztus egy darabban szőtt köntösére sorsot vető római katonák is feltehetőleg kockát vetettek az értékes ruhadarabra.

A germán mitológiában a tizenkét főisten arany játéktáblákon kockázik, úgy irányítják a világ sorsát. Kr. e. 600 körül a játékszer már a Távol-Keleten is hódított, a kínai sírokból is előkerült néhány. Szophoklész ugyan azt állította, hogy a Kr. e. 1180-as években, a Trójai háború idején a görög mitológia egyik hőse, Palamédész találta fel a kockajátékot, ám a régészeti leletek erre alaposan rácáfolnak. Egyiptomban Kr. e. 2000 körüli, az egykori Mezopotámia területén pedig a Kr. e. 2738-as sírok feltárása során is kerültek elő dobókockák.

De ha még visszább repülünk az időben, akkor Kr. e. 3000 táján is találhatunk olyan leleteket, amik arra engednek következtetni, hogy már ekkor is hódoltak ennek a könnyed szórakozási formának.

A kocka szó - a Magyar nyelv etimológiai szótára szerint - szláv, pontosabban cseh eredetű: kostka (dobókocka). Ez az ősszláv kost (csont) kicsinyített alakja, ami arra utal, hogy eredetileg csontból faragták.

De miért is ez a rajongás a kockázás iránt?

Az egytől hat pontig terjedő jelzésekkel ellátott dobókocka és a kockajátékok közel 5000 éve részei az ember életének. Hogy mennyire általános volt az ismertségük, arról számos kifejezés, szókapcsolat, szólásmondás, szállóige tanúskodik: befektetési kockázat, egzisztenciáját tette kockára, életét kockáztatja, kockázatmentes, kockázatot vállal.

A Julius Caesar mondotta "A kocka el van vetve" fordulaton és Einstein kijelentésén túl "Isten nem kockajátékos", csak példaként ragadtuk ki a következőket:

Kinek hatot, kinek vakot vet a világ kockája. (Vakot, azaz egypontosat, egyszeműt. Ahogy a félszemű, Bottyán János kuruc generálist is Vak Bottyánnak nevezték.)

Akármire fordul a kocka, de elveti.

Bizonytalan kocka az ember élete.

Bolond, ki mindenét egy kockára felteszi.

Ki a kockának szokott, az álmában is veti.

Kicsiny a kocka, de sok bút okozhat.

Könnyű a szegényen kockázni.

Ritkán van kockásban gazdag.

Kocka, bor és szerelem, ürítik az erszényt.

Szerelem, bor, kocka, mindenből kifoszta.

És lehetne még hosszan sorolni.

Még egy pár szómagyarázat a szerencsejátékkal kapcsolatos kifejezésekre:

Házsártos: Veszekedő, kötekedő, zsémbes, kiállhatatlan. Szótöve az elavult házsárt, a hazárd magyaros alakja, tehát a házsártos eredetileg 'kockajátékos' volt; a szó mai jelentése onnan való, hogy a szerencsejáték gyakran jár vitával, veszekedéssel.

Sansz: Esély, lehetőség. A siker reménye, kilátása. Nem sok sanszot adok neki ezen a pályán (Nem hiszem, hogy boldogul). Jó sanszaim vannak az idei versenyen. Francia szó (chance), ennek végső forrása a

latin cadentia, azaz esés (KÁDENCIA), és bizonyára a kocka esésére utal.

Szerencséltet: Kissé régimódi udvariassággal "megtisztel látogatásával". Szerencséltessen minket máskor is az úr. - Régebben (a XVIII. század előtt): "kockáztat, a szerencsére bíz". Zrínyinél olvassuk: "De az öreg hadnagyok (hadvezérek), akiknek megsavanyodott immár sokszor örömük a szerencse miatt, igen jól megnézik, mit kell szerencséltetni, mit nem." Az idézetből kitűnik, hogy a (szláv eredetű) szerencse eredetileg csupán véletlen, vakesetet, a sors valamilyen irányú fordulatát jelentette, ezért jószerencséről vagy balszerencséről beszéltek; csak később rögzült meg a szónak egyértelműen kedvező jelentése.

Kétségtelen, az ókori görögök és rómaiak kockajátékosi szenvedélyéről számtalan írásos tudósítás is fennmaradt. A kockázás népszerűsége minden bizonnyal egyszerűségében rejlik. Többfajta, gyorsan megtanulható játékot is játszhattak vele.

Két-három kockát átlátszatlan rázó (többnyire bőr) pohárba tettek, tenyérrel lefedve rázták benne a kockákat, és abból fordították egy lendülettel az asztalra. Leemelték a pohárkát és leolvasták, összeadták a fölül látott pöttyöket. Lehetett rázás előtt fogadni és tétet tenni. Mivel többnyire nem babra ment a játék - mint karácsony idején -, komoly összegek forogtak kockán.

A kockajátékok népszerűsége a mai napig sem lankadt, bármely korosztály megtalálhatja a neki tetsző játékot. Nagyszerűsége éppen az egyszerűségében rejlik, valamint abban, hogy változatos, és bárhol, bármikor elővehető. Csupán egy fontos dolgot kell szem előtt tartani:

- Naná, hogy Fortuna legyen veled!

Játékok akadálymentesítése

Jelen játékfüzetben található játékleírások között vannak olyanok, melyek látássérült játékosok számára praktikus adaptálási ajánlásokat is tartalmaznak. De nem mindegyik tér ki erre részletesen. Miért? Azért, mert az összegyűjtött játékok többsége olyan, hogy ahhoz, hogy látássérült emberek is akadálymentesen játszhassák, a domborpontos dobókockán kívül elég néhány, itt, a bevezetőben megfogalmazott, általános javaslatot megfogadni és alkalmazni, ezenkívül különösebb csínja-bínja nincs a játéknak.

1. Érdemes az akadálymentes dobókockával történő dobáshoz egy nagyobb műanyagtálkát vagy peremes tálcát használni, mert a tálka vagy tálca pereme megakadályozza a kockát abban, hogy elguruljon, földre essen. Ráadásul adott területen belül könnyebb tapintással megtalálni is az elgurított játékszert.

2. Érdemes a zsetonoknak egy műanyag kistálkát vagy poharat kihelyezni és abban gyűjteni azokat. Így könnyebb a zsetonokat biztonságosan tárolni, illetve a játék végén összeszámolni.

3. Zsetonnak használhatunk babszemeket, gombokat, korongokat, gemkapcsokat vagy bármit, amiből sok van.

4. A részeredmények, illetve eredmények rögzítéséhez a szokásos írószerök és papír mellett természetesen Braille-írószeröket is használhatunk, illetve sok esetben praktikus lehet az Együttlátók Alapítvány által forgalmazott Braille-ötös játéktábla is.

5. Érdemes elolvasni a játékfüzet valamennyi játékleírását, mert egyikben-másikban találhatunk olyan akadálymentesítési ötletet, praktikát, amit valamelyik másik, általunk kedvelt játékban is jól alkalmazhatunk.

Ha te is kockáznál, de nem szeretnél kockáztatni, akkor kockázatmentesen böngészd végig ezt a játékfüzetet!

Vigyázat! Megtudhatod belőle, hogy a Karib-tenger kalózai melyik kockajátékot játszották életre-halálra, és még az is előfordulhat, hogy valamelyik kockajáték kipróbálásához kedvet kapsz, és családoddal, barátaiddal játszani fogsz.

A játékok összegyűjtői fogadni mernének veled látatlanban is, hogy a játékleírások között biztosan megtalálod több, számodra már ismerős és általad kedvelt játéknak a leírását, de abban is bizonyosak, hogy vannak olyanok is bőven, melyekről ez idáig még nem hallottál, és melyeket ennek a gyűjteménynek köszönhetően vehetsz fel a "Kedvenc dobókockás játékaim" című listádra.

Mindenkinek jó böngészgetést, jó válogatást, és sok szerencsét kívánunk a játékok kipróbálásához!

Együttlátók Csapata

Forrás

Az Együttlátók dobókockás játékfüzetében szereplő játékok többsége a következő könyvekből, oldalakról származik:
Dalmáth Lajos és Frank Csilla - Nagy játékkönyv
Burger András, Pálos Miklós, Pethes Sándor és Szántó Gábor - Játéklexikon
Youtube oldal, @mitjatsszunk
www. mokastanitas.hu
Írta: Oliver Menyhart
negyszogleteskerekasztal.blogspot.com

A felsorolt könyveken és oldalakon kívül szájhagyomány útján megismert játékszabályok, valamint az Együttlátók játékklubjában közkedvelt, több ízben kipróbált, ám ismeretlen szerzőjű játékleírások is olvashatók a füzetben. Továbbá az A.I. (Mesterséges Intelligencia) is segítségünkre volt.